

1. Заокружи тачан одговор. Атмосфера је:

- а) стеновити омотач Земље;
- б) ваздушни омотач Земље;
- в) водени омотач Земље;
- г) живи свет на Земљи;

2. Заокружи тачан одговор. Најзаступљенији гасови атмосфере су:

- а) кисеоник и водоник;
- б) азот и кисеоник;
- в) угљен-диоксид и кисеоник;
- г) азот и водоник;

3. Заокружи тачан одговор. Најнижи и најгушћи слој атмосфере назива се :

- а) термосфера;
- б) стратосфера;
- в) мезосфера;
- г) тропосфера;
- д) егзосфера;

4. Зашто температура ваздуха није највиша у подне, када је Сунце највише на небу, а његово зрачење је најјаче? _____.

5. Заокружи тачан одговор. Слој атмосфере у коме се налази озонски омотач је:

- а) термосфера;
- б) стратосфера;
- в) мезосфера;
- г) тропосфера;
- д) егзосфера;

6. Допуни реченицу. Са порастом надморске висине за _____ м температура опада за _____ °С.

7. Дати су слојеви атмосфере. Поређај их по реду, с тим да ће најнижи слој добити број 1 (један).

___ тропосфера	___ термосфера	___ егзосфера
___ мезосфера	___ стратосфера	

8. Препознај и заокружи климатске елементе:

1. рељеф	6. падавине
2. температура ваздуха	7. удаљеност од водених површина
3. инсолација	8. ветрови
4. географска ширина	9. влажност ваздуха
5. ваздушни притисак	10. облачност

9. Заврши реченице. Време је _____ . Климa је _____ .

10. Са леве стране су дати климатски елементи, а са десне инструменти којима се они мере. Повежи их уписујући одговарајуће слово на линије.

а) температура ваздуха	___ барометар
б) влажност ваздуха	___ анемометар
в) ваздушни притисак	___ термометар
г) ветрови	___ кишомер
д) падавине	___ хигрометар
	___ хелиограф

11. Дати су климатски елементи и јединице мере којима се обележавају. Повежи их уписујући слово на одговарајуће линије.

а) температура	___ mm
б) влажност ваздуха	___ %
в) падавине	___ mb
г) ветар	___ m/s или km/h
д) ваздушни притисак	___ °C

12. Ако је тврдња тачна заокружи слово Т, а ако је нетачна слово Н.

а) киша, снег и град су високе падавине	Т	Н
б) антициклони доносе ведро а циклони кишно време	Т	Н
в) део Сунчевог зрачења одбија се од површину Земље и враћа у атмосферу	Т	Н
г) ветрови спадају и у климатске елементе и у климатске факторе	Т	Н

13. Дате су врсте ветрова и њихови представници. Повежи их уписујући одговарајуће бројеве на линије.

1. западни ветрови	
2. источни ветрови	___ стални ветрови
3. летњи монсуни	
4. кошава	___ периодични ветрови
5. пасати	
6. југо	___ локални ветрови
7. вардарац	
8. зимски монсуни	

14. Допуни реченице. Падавине могу да се формирају у облацима и тада је реч о _____ падавинама, а могу да се формирају и на земљи а тада је реч о _____ падавинама. У прве спадају _____, _____, и _____, а у друге спадају _____, _____ и _____.

15. Заокружи тачан одговор. Временска прогноза је стручно предвиђање времена. Њу састављају:

- а) климатолози
- б) палеонтолози;
- в) метеоролози;
- г) спелеолози;

16. Дате су неке тврдње. Понуђена су два (зацрњена) одговора. Препознај и прецртај нетачну реч да би читав реченица била тачна.

Са удаљавањем од великих водених површина количина падавина **расте/ се смањује**.
Копно /море се брже загрева и хлади, а **копно /море** се спорије загрева и хлади.

17. Препознај и заокружи климатске факторе:

1. рељеф	6. падавине
2. температура ваздуха	7. удаљеност од водених површина
3. инсолација	8. ветрови
4. географска ширина	9. влажност ваздуха
5. ваздушни притисак	10. облачност

18. Ако је тврдња тачна заокружи слово Т, а ако је нетачна слово Н.

а) са порастом географске ширине клима постаје све топлија	Т	Н
б) близина океана ублажује климу на копну	Т	Н
в) са порастом надморске висине количина падавина расте	Т	Н
г) вегетација чини климу екстремнијом	Т	Н

19. Препознај о ком топлотном појасу је реч (има их 5) и допуни реченице.

- Лежи између северног и јужног повратника - _____.
- Лежи између северног поларника и Северног пола - _____.
- Лежи између јужног повратника и јужног поларника - _____.
- Лежи између северног поларника и северног повратника - _____.
- Лежи између јужног поларника и Јужног пола - _____.

20. Са леве стране дати су топлотни појасеви, а са десне типови климе који у њима владају. Повежи их уписујући број на одговарајуће линије.

_____ жарки топлотни појас	1. средоземна клима
	2. субполарна клима
_____ умерени топлотни појас	3. монсунска клима
	4. континентална клима
_____ хладни топлотни појас	5. екваторијална клима
	6. поларна клима
	7. океанска клима
	8. тропска клима

21. Са леве стране дати су типови климе а са десне неке њихове одлике. Повежи их уписујући одговарајући број на линије.

1. екваторијална клима	___ дуга топла лета, благе и кишовите зиме;
2. тропска клима	___ стални снег и лед;
3. монсунска клима	___ зиме са мразом, лета спарна, мало падавина;
4. пустињска клима	___ веће температурне амплитуде, без влаге и вегетације;
5. суптропска клима	___ блажа лета и зиме, кише равномерно читаве године;
6. океанска клима	___ летњи кишни и зимски сушни период, температуре високе;
7. континентална клима	___ са порастом висине температуре ниже а падавина је више;
8. субполарна клима	___ увек топло, кише падају сваки дан;
9. поларна клима	___ зиме сушне, лета са огромном количином падавина;
10. планинска клима	___ зиме дуге и снежне, лета кратка и прохладна;

22. Препознај и заокружи нетачан одговор:

- а) смог је загађени ваздух великих градова и индустријских подручја;
- б) највећи загађивачи ваздуха су индустрија, саобраћај и пољопривреда;
- в) повећавање количине гасова и прашине доводи до смањења температура у атмосфери;
- г) киселе кише настају када се штетне материје мешају са влажним ваздухом и падају на земљу;

РЕШЕЊА

1. Атмосфера је: **б) ваздушни омотач Земље;**
2. Најзаступљенији гасови атмосфере су: **б) азот и кисеоник;**
3. Најнижи и најгушћи слој атмосфере назива се : **г) тропосфера;**
4. Зато што **Сунце не греје ваздух директно**. Прво се загреје подлога која затим греје ваздух изнад себе. Зато су температуре ваздуха највише око 14 до 16 часова а не у 12.
5. Слој атмосфере у коме се налази озонски омотач је: **б) стратосфера;**
6. Са порастом надморске висине за **100** м температура опада за **0,6 °C** (1 000 м - 6 °C).
7. **1 ; 4 ; 5 ; 3 ; 2 ;**
1 тропосфера 4 термосфера 5 егзосфера
3 мезосфера 2 стратосфера
8. **2 ; 3 ; 5 ; 6 ; 8 ; 9 ; 10 ;** Климатски елементи су: температура ваздуха, инсолација, ваздушни притисак, падавине, ветрови, влажност ваздуха и облачност.
9. **Време** је тренутно стање климатских елемената изнад неког места. **Клима** је вишегодишњи режим времена (може и вишегодишње стање климатских елемената изнад неког места).
10. **в ; г ; а ; д ; б ; - ;**
а) температура ваздуха се мери **термометром**.
б) влажност ваздуха се мери **хигрометром**.
в) ваздушни притисак се мери **барометром**.
г) ветрови (брзина) се мере **анемометром**.
д) падавине се мере **кишомером**.
Хелиограф мери инсолацију тј. дужину сијања Сунца у часовима.
11. **в ; б ; д ; г ; а ;**
а) температура се изражава у степенима Целзијуса (°C);
б) влажност ваздуха се изражава у процентима (%);
в) падавине се изражавају у милиметрима (mm);
г) ветар се изражава у метрима у секунди (m/s) или километрима на час (km/h);
д) ваздушни притисак се изражава у милибарима (mb);
12. **Т ; Т ; Т ; Т ;**
б) Циклони су поља ниског ваздушног притиска. Снижавају температуру и доносе падавине. Антициклони су поља високог ваздушног притиска и доносе ведро време.
г) Ветрови могу бити климатски елемент (када се мери њихова снага) али и климатски фактор нпр. летњи монсуни у Јужној Азији тотално мењају климу доносећи обилне падавине.
13. **1,2,5 ; 3,8 ; 4,6,7 ;**
1,2,5 – стални ветрови;
3,8 – периодични ветрови;
4,6,7 – локални ветрови;

14. Падавине могу да се формирају у облацима и тада је реч о **високим** падавинама, а могу да се формирају и на земљи а тада је реч о **ниским** падавинама. У прве спадају **киша, град и снег**, а у друге спадају **роса, иње, слана и поледица. Магла** је облак на земљи.

15. Временска прогноза је стручно предвиђање времена. Њу састављају: **в) метеоролози;**

- а) климатолози – научници који проучавају климу али не израђују дневне временске прогнозе;
- б) палеонтолози – научници који проучавају живи свет планете у далекој прошлости;
- г) спелеолози – научници који проучавају пећине;

16. Прецртати: у првој реченици реч **расте**, а у другој речи **море** на почетку, и **копно** у средини реченице. Са удаљавањем од великих водених површина количина падавина **се смањује**.

Копно се брже загрева и хлади, а **море** се спорије загрева и хлади.

17. **1 ; 4 ; 7 ; 8 ;**

За ветрове погледати решење питања број 12 под г.

18. **Н ; Т ; Т ; Н ;**

- а) са порастом географске ширине (од екватора ка половима) клима постаје све хладнија;
- б) близина океана ублажује климу на копну, па су лета пријатнија а зиме топлије;
- в) са порастом надморске висине количина падавина расте а температуре опадају;
- г) вегетација чини климу блажом, па је у шумама зими и лети пријатније него на тлу без вегетације;

19. Лежи између северног и јужног повратника – **жарки топлотни појас** (23,5°N - 23,5°S).

Лежи између северног поларника и Северног пола – **северни хладни топлотни појас** (66,5°N - 90°N).

Лежи између јужног повратника и јужног поларника – **јужни умерени топлотни појас** (23,5°S - 66,5°S).

Лежи између северног поларника и повратника – **северни умерени топлотни појас** (66,5°N - 23,5°N).

Лежи између јужног поларника и Јужног пола – **јужни хладни топлотни појас** (66,5°S - 90°S).

20. **3, 5, 8** - жарки топлотни појас

1, 4, 7 - умерени топлотни појас

2, 6, - хладни топлотни појас

21. **5 ; 9 ; 7 ; 4 ; 6 ; 2 ; 10 ; 1 ; 3 ; 8 ;**

- 1.екваторијална клима - увек топло, кише падају сваки дан;
- 2.тропска клима - летњи кишни и зимски сушни период, температуре високе;
- 3.монсунска клима - зиме сушне, лета са огромном количином падавина;
- 4.пустињска клима - веће температурне амплитуде, без влаге и вегетације;
- 5.суптропска клима - дуга топла лета, благе и кишовите зиме;
- 6.океанска клима - блажа лета и зиме, кише равномерне читаве године;
- 7.континентална клима - зиме са мразом, лета спарна, мало падавина;
- 8.субполарна клима - зиме дуге и снежне, лета кратка и прохладна;
- 9.поларна клима - стални снег и лед;
- 10.планинска клима - са порастом висине температуре ниже а падавина је више;

22. **в)** повећавање количине гасова и прашине доводи до смањења температура у атмосфери;

Тачно: повећавање количине гасова и прашине доводи до **повећавања** температура у атмосфери, тј. доводи до глобалног загревања (ефекат стаклене баште). Када Сунчеви зраци доспеју до земљине површине, остају „заробљени“ између површине планете и озонског слоја.